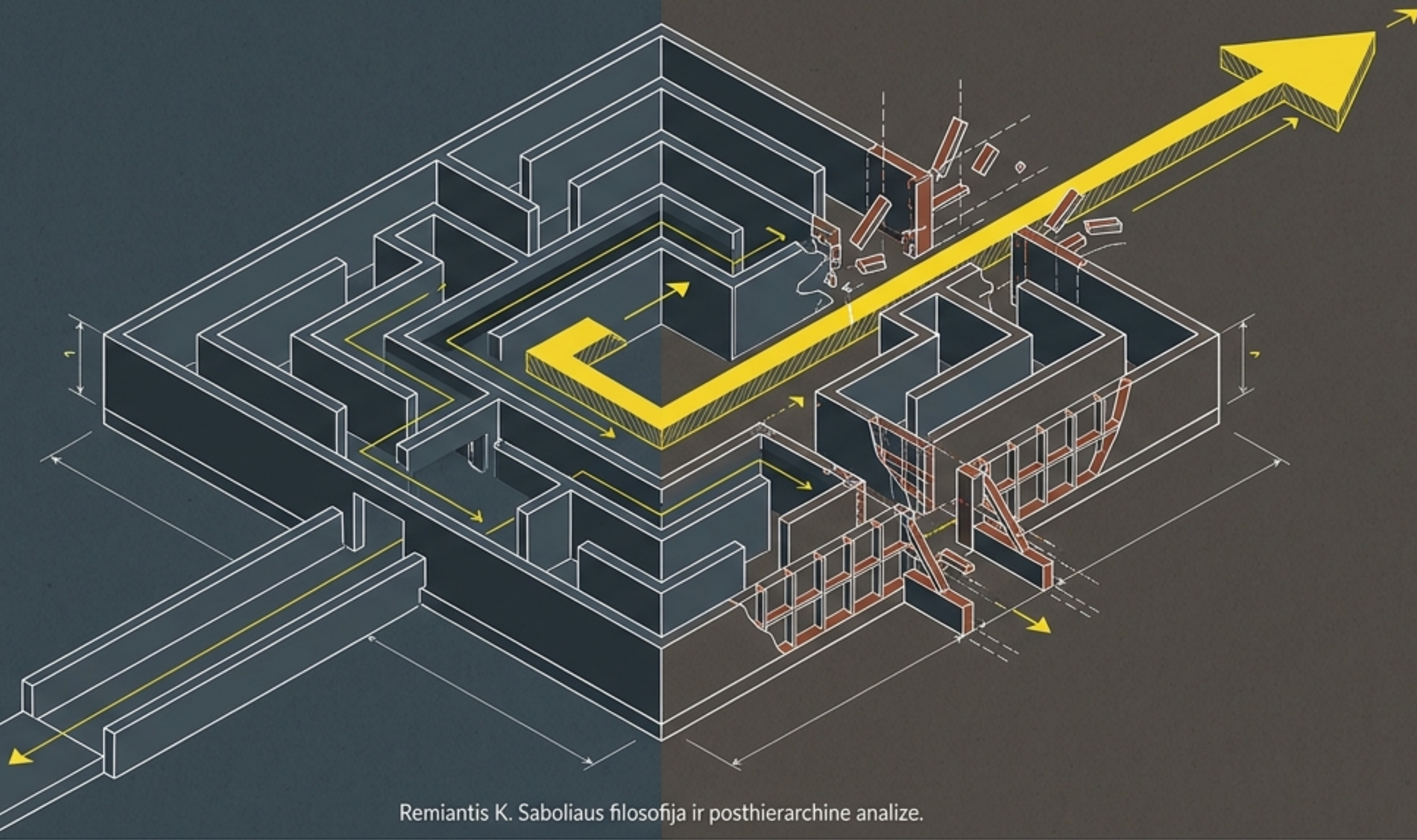

Kas gamina negalimybę?

Architektūra, atverianti sprendimus: nuo hierarchinių akligatvių prie kolektyvinio intelekto.

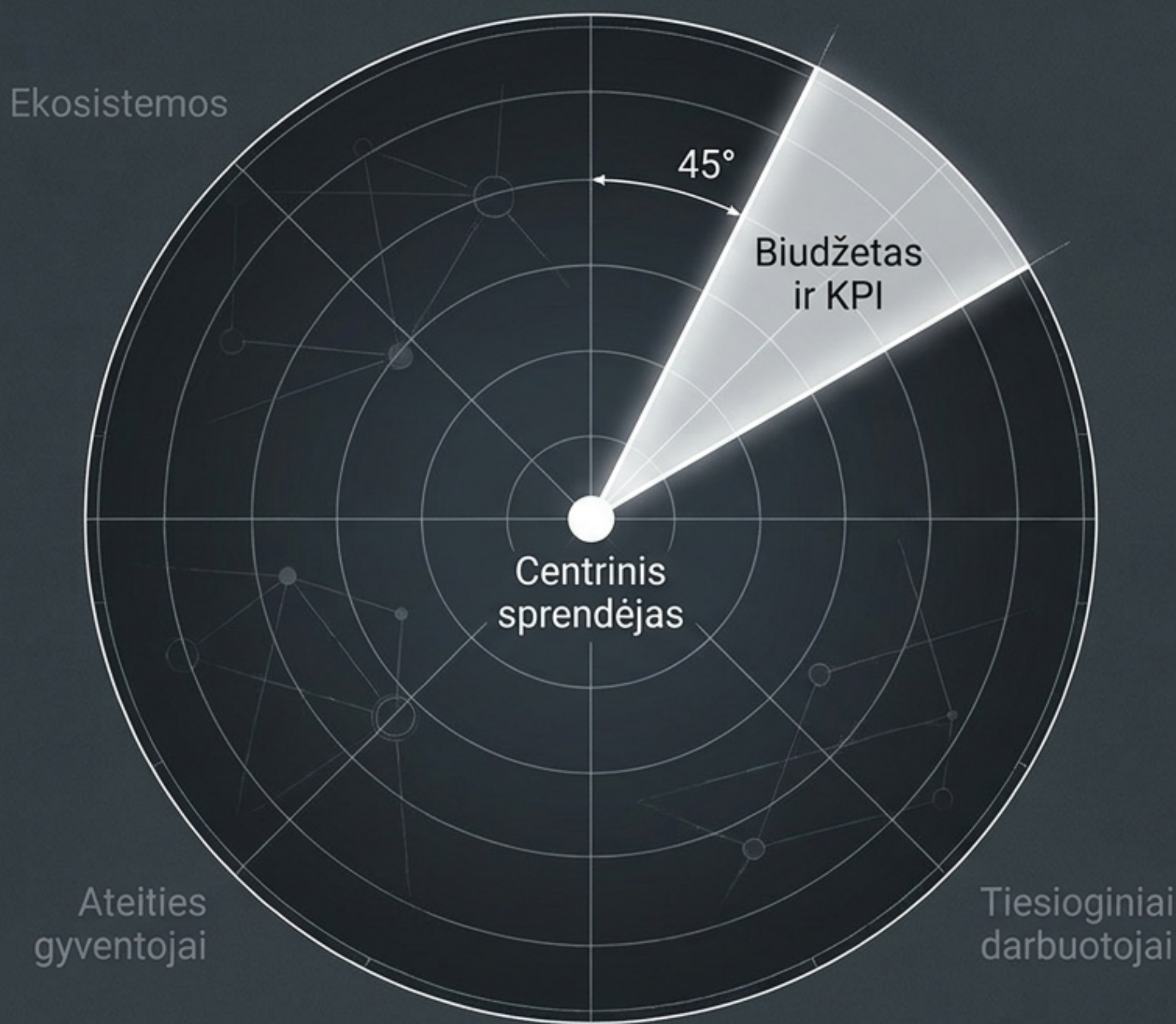

Remiantis K. Saboliaus filosofija ir posthierarchine analize.

„Nieko negalima pakeisti“ dažnai yra ne faktas, o uždaryta paieška.

Filosofo K. Saboliaus įvardintos uždaromos galimybės (angl. counter-affordances) rodo, kad nežinomybė ir bejėgystė nėra natūralios būsenos. Jos aktyviai sukuriamos, kai žmonėms atimama teisė kartu ieškoti sprendimų.

Kai sprendimų paieška uždaroma, pats jos nebuvimas tampa „įrodymu“, kad sprendimų nėra.

Kas turi teisę pasakyti, kad galimybės išsemtos?

Uždaroje sistemoje tas pats centras apibrėžia problemą, atrenka alternatyvas ir paskelbia, kad geresnių nėra. Tai sukuria uždarą pažinimo ratą.

Negalimybė gali tapti paprasta organizacinė rutina, kurioje nėra vietos bendrai paieškai.

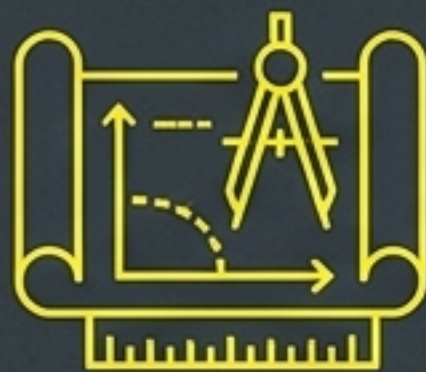
Trys negalimybės tipai: Diagnozė

Patikrintas apribojimas

Fizinės sąlygos ar resursų trūkumas. Fakto nepakeis balsavimas.

Veiksmai:
Ieškoti kitų
resursų ar ilgesnio
termino.

Esamos tvarkos apribojimas

Veikti neleidžia pasirinktas procedūrų ar atsakomybių modelis.

Veiksmai:
Svarstyti modelio
keitimą, nustatant,
kas turi teisę jį keisti.

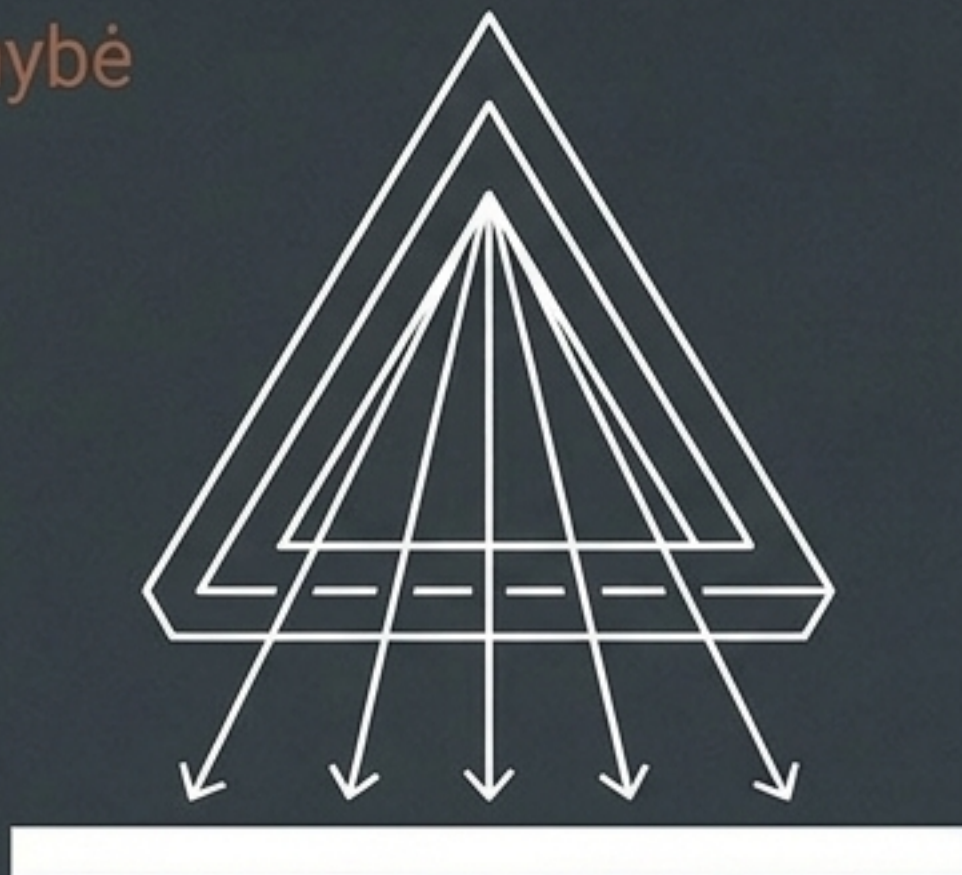
Neištyrinėta galimybė

Sprendimo dar neturime, o ankstesni bandymai nepadėjo.

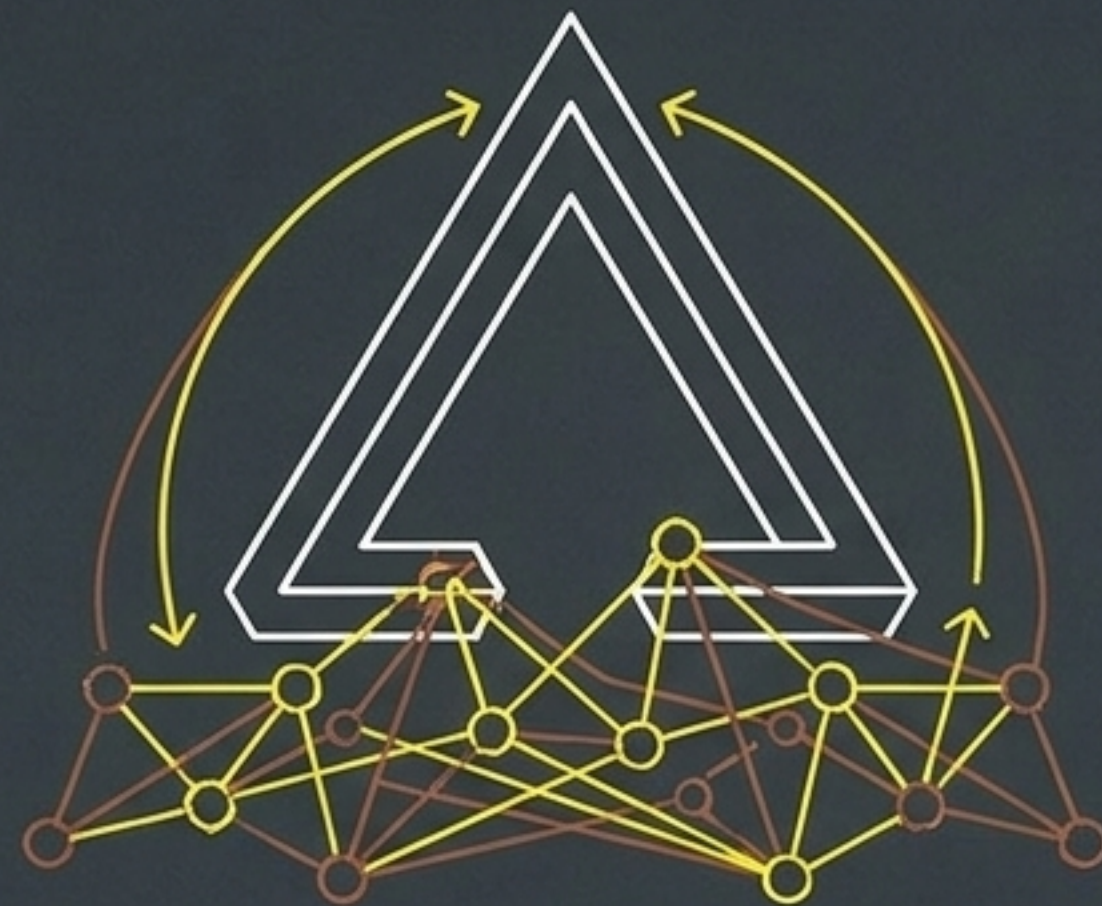
Veiksmai:
Tikslinti klausimą ir plėsti
paiešką. Išvada apie
„absoliučią negalimybę“
čia yra klaidinga.

Posthierarchinis papildymas: Architektūra atviram ieškojimui

Negalimybė

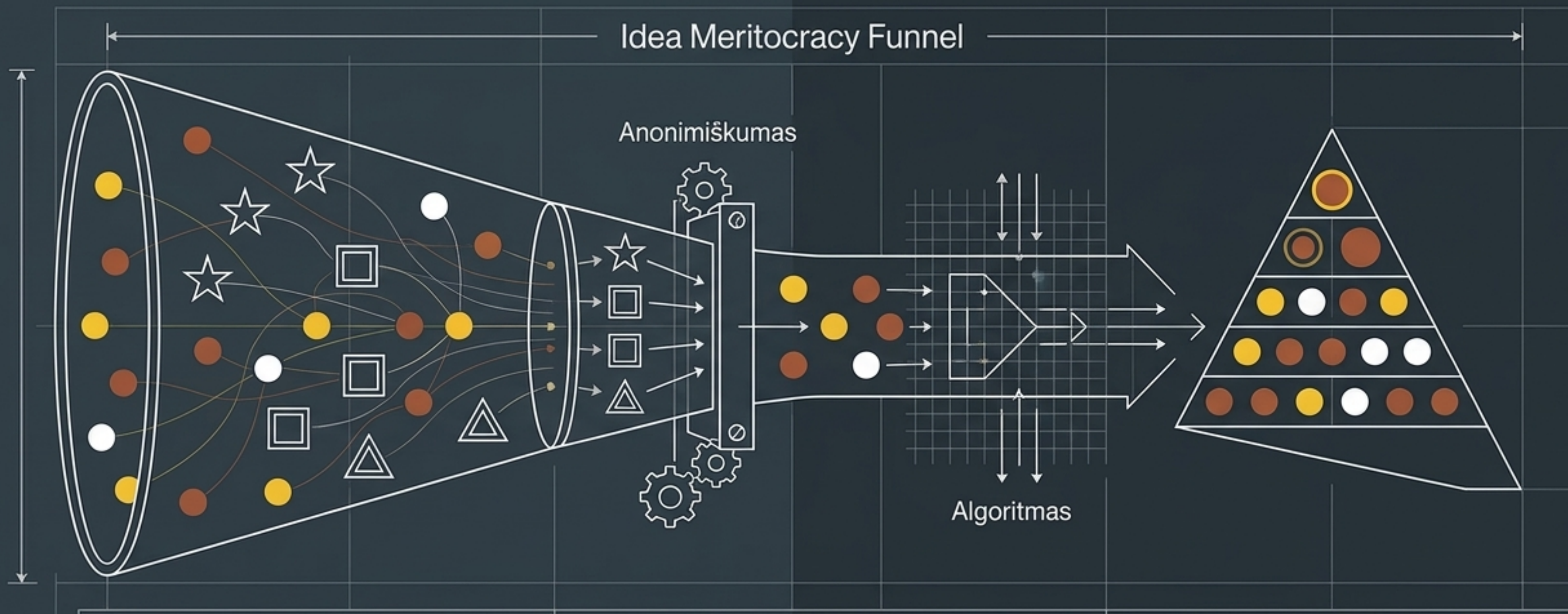

Posthierarchija:
Sprendimų architektūra, kurioje statusas nesuteikia teisės monopolizuoti bendros krypties. Specializacija išlieka, bet įtraukiamos paskirstytos žinios.

Sprendyba (Decidement):
Kolektyvinis sprendimų ieškojimas ir atranka. Tai perėjimas nuo „kas sako ne?“ prie „kaip mes kartu randame taip?“.

Kolektyvinis intelektas: Kaip paskirstytos žinios tampa sprendimu

Sąveika vienoje platformoje:

Žmonės skaito, vertina kitų ir teikia savo idėjas. Pirminiai variantai evoliucionuoja į naujus derinius.

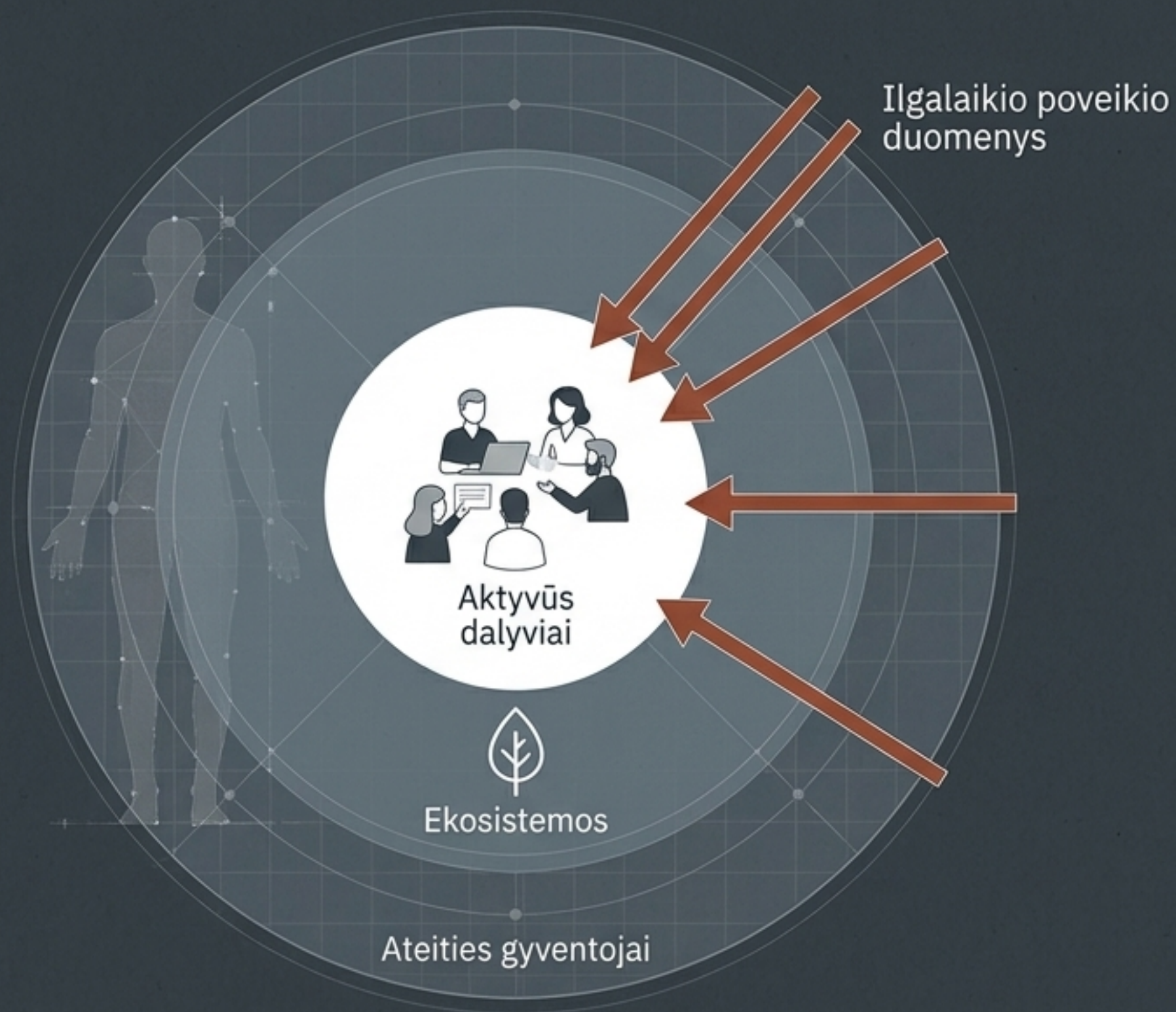
Anonimiškumas, atsižvelgiant į indėlį:

Turinys atskiriamas nuo lojalumo vadovui ar grupei. Statusas nenulemia idėjos vertės, tačiau kiekvieno įsitraukimas įvertinamas.

Algoritminis vertinimas:

Žmonės vertina idėjas, o algoritmas apskaičiuoja rezultatus, išryškindamas bendrą sutarimą ir išlaikytus nesutarimus.

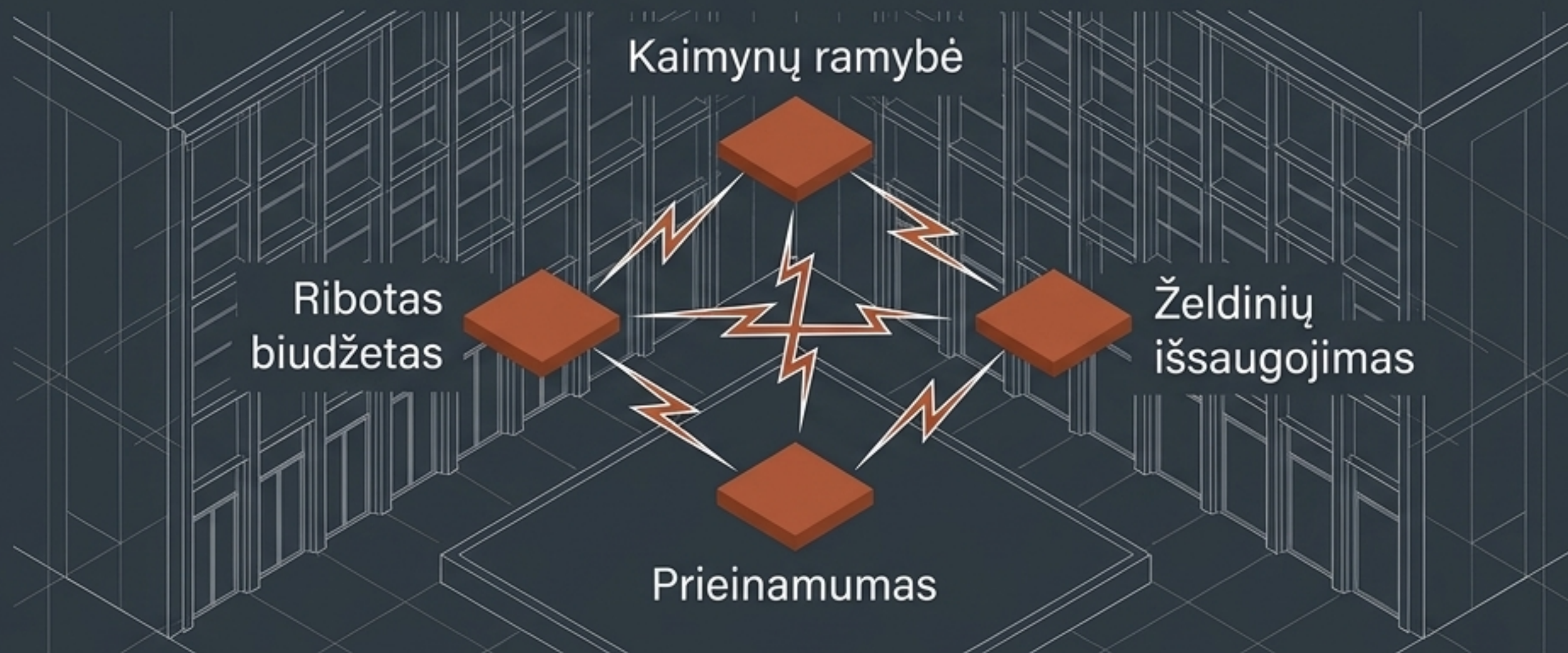
Nematomų balsų įtraukimas

Atvėrus sprendimų priėmimo procesą, būtina paklausti: kas į jį nepateko?

Ekosistemos ir ateities gyventojai patys idėjų neįrašo. Tikra posthierarchinė branda reikalauja, kad sistemoje būtų integruoti duomenys apie ilgalaikį poveikį, o išryškėjus nematomoms pasekmėms, pats klausimas galėtų būti persvarstomas.

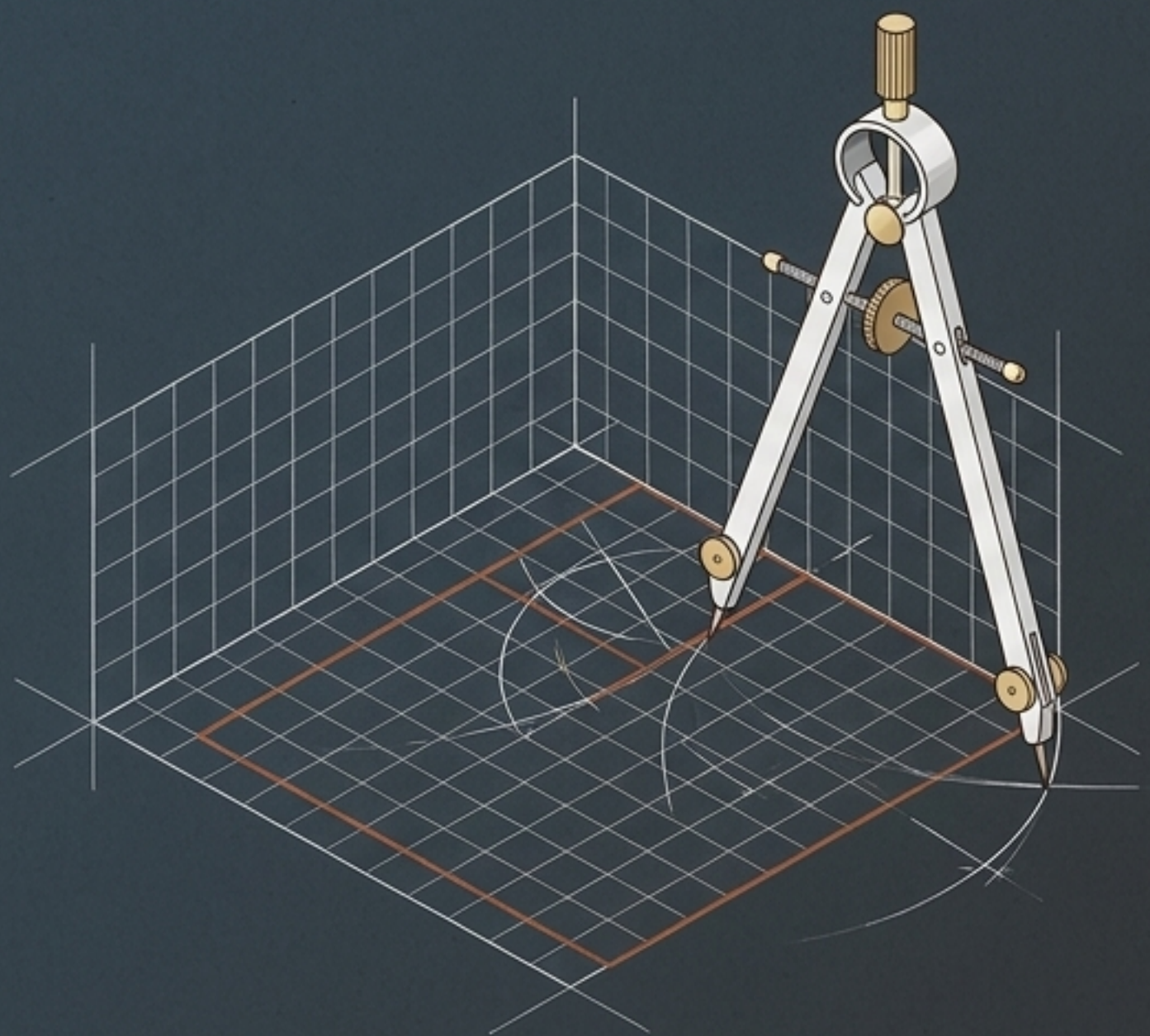
Hipotetinė situacija: Bibliotekos kiemelis

Darbuotojai teigia, kad suderinti visus poreikius neįmanoma.
Kiemelio atidarymas nuolat atidedamas.

Kaip šią „negalimybę“ paversti sprendybos uždaviniu?

1 Etapas: Pasiruošimas ir ribų tikslinimas

1. Duomenų surinkimas: Fiksuojama erdvė, biudžetas ir atskiriami tikri fiziniai apribojimai nuo tiesiog anksčiau priimtų organizacinių sprendimų.

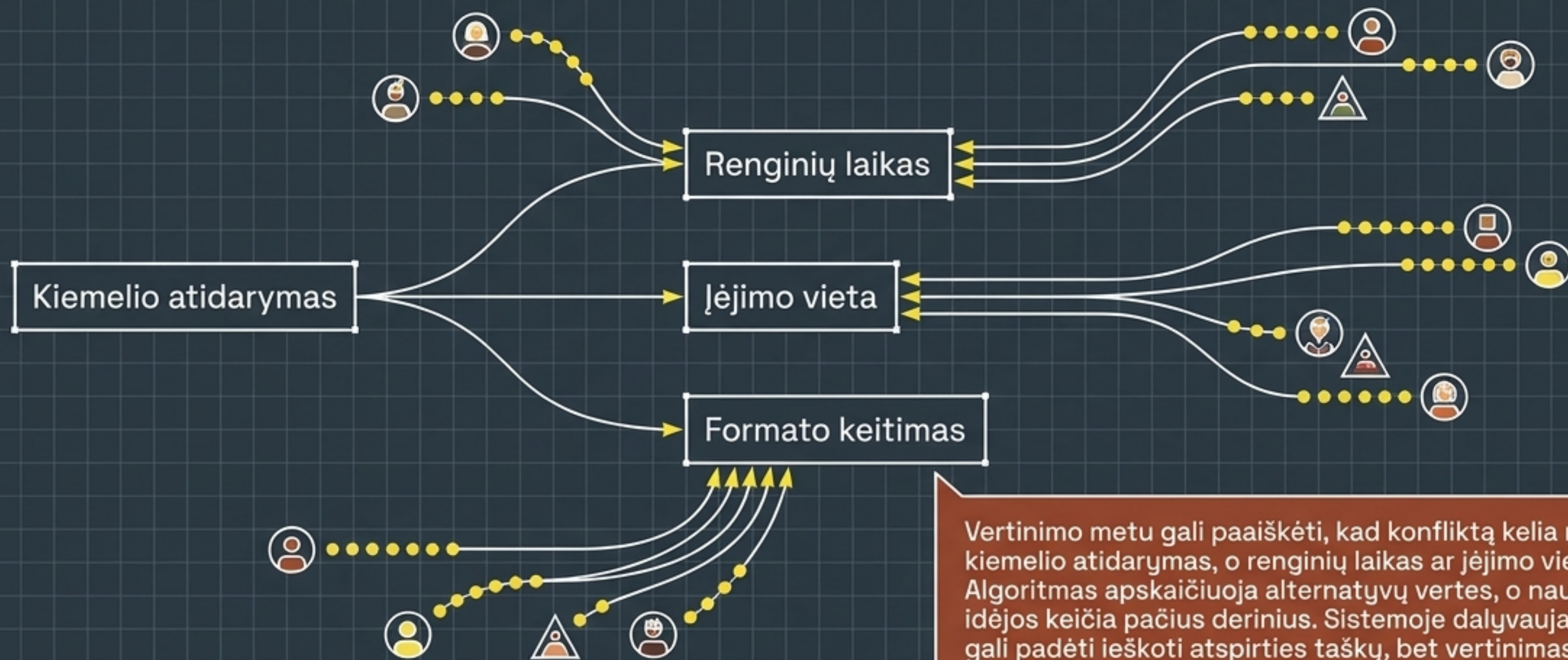
2. Dalyvių įtraukimas: Kviečiami kaimynai, lankytojai, darbuotojai ir aplinkos specialistai.

3. Klausimo formulavimas: „Koks vienas pokytis kiemelyje artimiausią sezoną atneštų didžiausią bendrą naudą, atsižvelgiant į biudžetą ir ramybę?“

4. Skaidrumas: Iš anksto sutariama, kas priims galutinį sprendimą.

2 Etapas: Kolektyvinė sprendyba

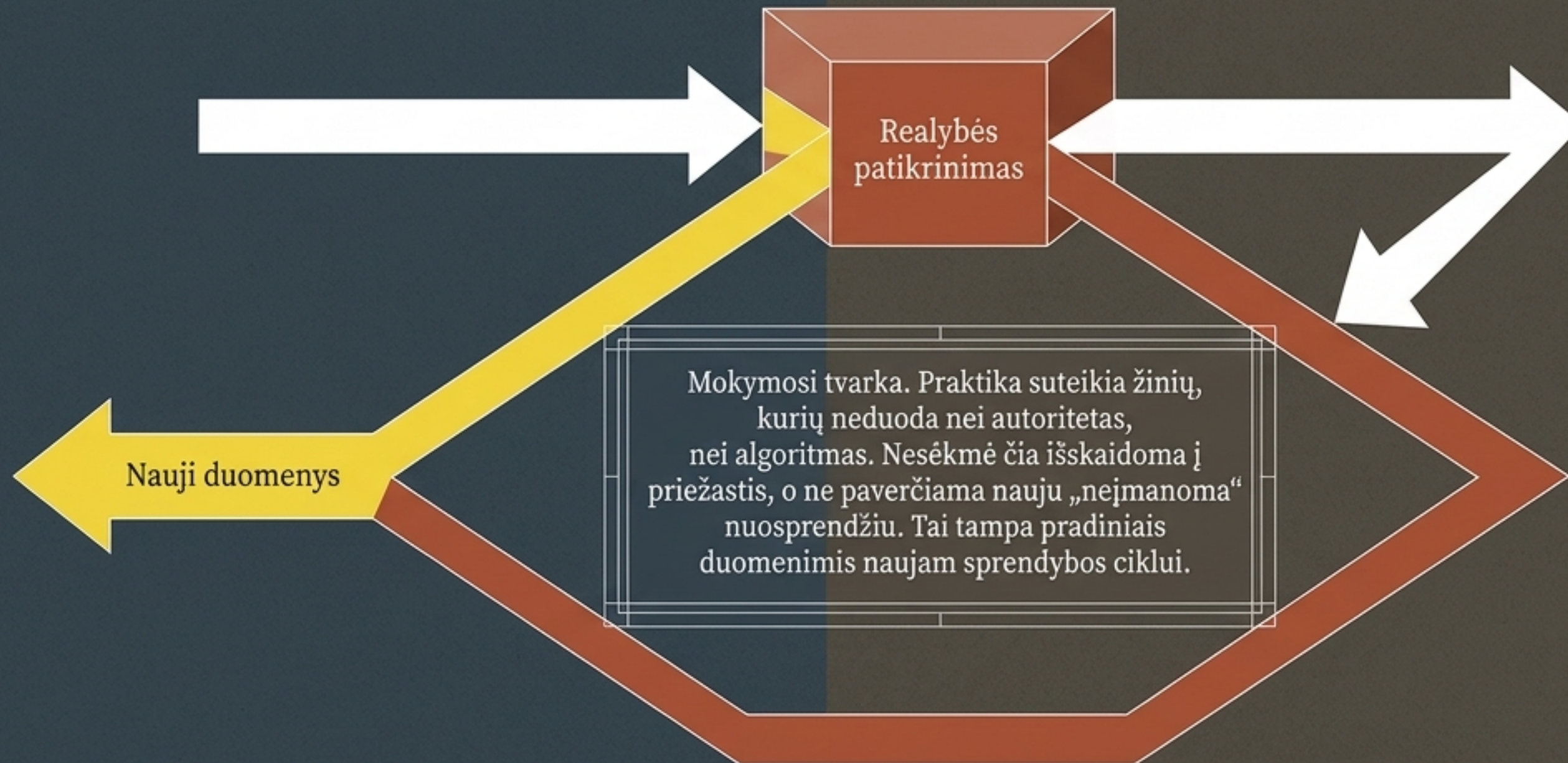
Interaktyvioje platformoje dalyviai ne tik vertina kitų idėjas, bet ir siūlo savąsias.

Vertinimo metu gali paaiškėti, kad konfliktą kelia ne pats kiemelio atidarymas, o renginių laikas ar įėjimo vieta. Algoritmas apskaičiuoja alternatyvų vertes, o naujos idėjos keičia pačius derinius. Sistemoje dalyvaujantis DI gali padėti ieškoti atspirties taškų, bet vertinimas lieka žmonių atsakomybė.

3 Etapas: Pasirinkimas ir patikrinimas realybe

Kolektyvinis vertinimas automatiškai nepaverčia idėjos įgyvendinamu sprendimu. Būtinas praktinis išbandymas.

Institucinė diagnostika: Kurioje sistemoje esate?

Uždara Hierarchija

Kas apibrėžia problemą?

Tas pats centrinis padalinys.

Kaip vertinamos idėjos?

Per lojalumo ir statuso prizmę.

Kas priima sprendimą?

Autoritetas, remdamasis ribotomis alternatyvomis.

Ką reiškia nesėkmė?

Įrodymas, kad „buvo neįmanoma“.

Posthierarchinė **Sprendyba**

Kas apibrėžia problemą?

Įtraukiami įvairūs duomenys ir suinteresuotos grupės.

Kaip vertinamos idėjos?

Anonimiškai, vertinant tik turinį ir indėlį, padedant algoritmui.

Kas priima sprendimą?

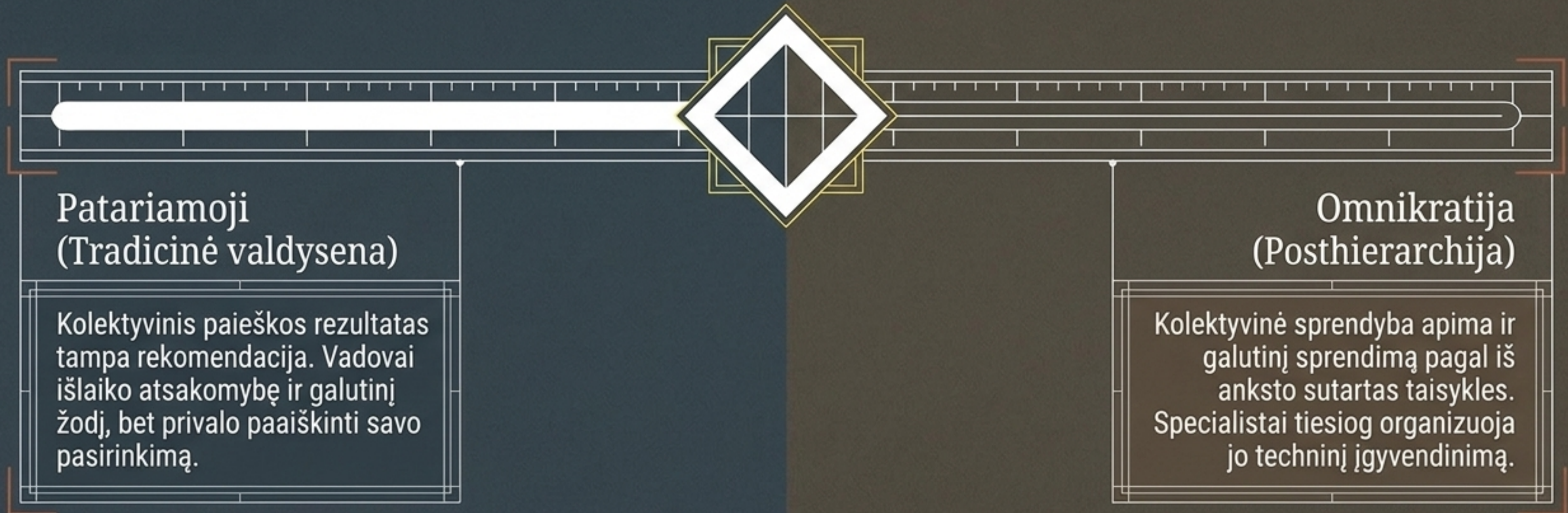
Priklauso nuo susitarimo (nuo patariamąjo balso iki omnikratijos).

Ką reiškia nesėkmė?

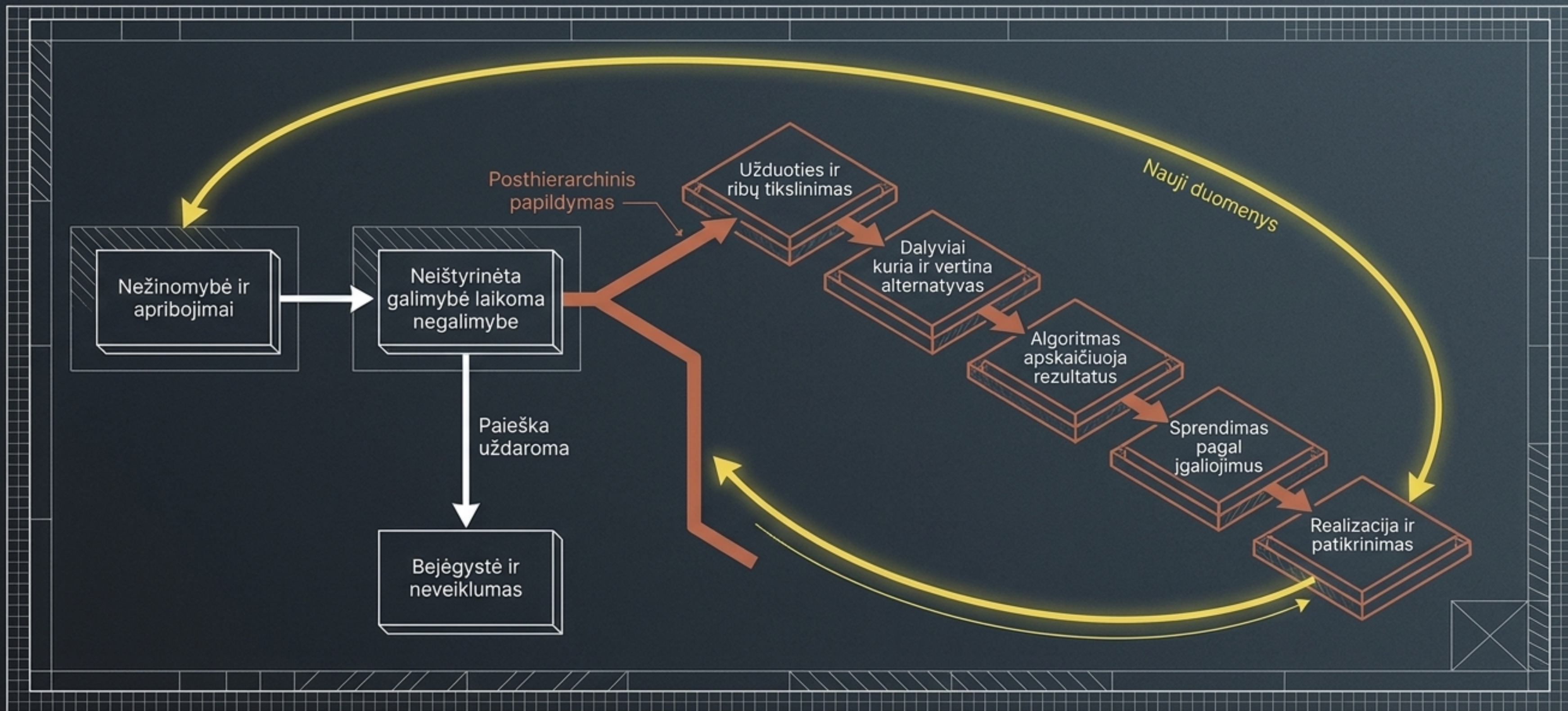
Nauji duomenys kito ciklo paieškai.

Kada dalyvavimas iš tikrųjų keičia galią?

Jei organizacija kviečia žmones ieškoti alternatyvų, bet vėliau jas ignoruoja be paaiškinimo, ji tik sustiprina bejėgystę. Ryšys tarp paieškos rezultato ir veiksmo yra esminis.

Galimybių ciklo architektūra

Galimybė nėra idėjos savybė. Tai – sistemos rezultatas.

Negalimybė klesti ten, kur egzistuoja monopolija apibrėžti, ką verta svarstyti. Kai žmonės gali kartu konstruoti ir tikrinti alternatyvas interaktyviose platformose (kaip METACON), ateitis nustoja būti duotybe. Ji tampa bendru sprendybės uždaviniu.